

OKUL MÜDÜRLERİNİN BİLGİ TEKNOLOJİSİ SINIFLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Yard. Doç. Dr. Sadegül Akbaba ALTUN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi

Bu çalışmanın amacı, 'Temel Eğitim Programı' kapsamı çerçevesinde kurulan ilköğretim okullarındaki Bilgi Teknolojisi (BT) sınıflarına ilişkin olarak okul müdürlerinin BT sınıflarının kurulumundaki rollerinin belirlenmesi, BT sınıflarına ilişkin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların çözümüyle ilgili önerilerle BT sınıflarının etkililiğine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla, okulunda BT sınıfı olan 17 ilköğretim okulu müdürü ile görüşme yapılmış ve bu görüşmeler dokümanlardan elde edilen verilerle desteklenmiştir. Araştırmanın sonucunda BT sınıflarının belirlenmesinde okul müdürlerinin rollerinin olmadığı; ancak kurulum esnasında ekipmanları teslim alma rollerinin olduğu görülmüştür. Okul müdürlerinin BT sınıflarına ilişkin belirlediği sorunlar; İnternet bağlantısının olmamasına, arızaların oluşmasına, yeterince formatör öğretmenlerin olmamasına ve bilgisayarların çalınmasına yönelik sorunlar olduğu bulunmuştur. Genel anlamda, okul müdürlerinin BT sınıflarının "etkili" kullanıldığı görüşünde oldukları belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: ilköğretim okulu müdürleri, bilgi teknolojisi sınıfları, teknolojik liderlik

PERCEPTIONS OF SCHOOL PRINCIPALS ABOUT INFORMATION TECHNOLOGY CLASSROOMS

Sadegül Akbaba ALTUN, Asst. Prof.

Abant İzzet Baysal University, Faculty of Education

The purpose of this study is to identify (a) school principals' roles regarding to organizing the IT classrooms; (b) their experienced problems and their suggestions; and, (c) their perceptions about the effectiveness of these classrooms within the scope of "Basic Education Project". For this purpose, a total of 17 school principals, who had IT classrooms in their schools, were interviewed. The interview findings were also supported by official regulations and documents. The findings indicate that school principals had no roles in determining IT classrooms, but somewhat roles in receiving the delivery. The problems they articulated were related to the Internet connections, hardware and software breakdowns, and lack of or not enough trained staff. In conclusion, school principals perceived the use of IT classrooms effective.

Keywords: elementary school principals, IT classrooms, technological leadership

Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim, 18 Ağustos 1997 tarihinde yürürlüğe giren 4306 sayılı yasa ile uygulamaya konulmuştur. Yasanın hayata geçirilmesi ile birlikte "Eğitimde Çağı Yakalama 2000 Projesi" bir bütünlük kazanmış; bu da "Temel Eğitim Programı" adı altında yeni ilköğretim stratejisinin uygulanması çalışmalarını başlatmıştır.

Temel Eğitim Programı'nın hedefleri; sekiz yıllık kesintisiz ilköğretimi yaygınlaştırarak evrensel bir kapsama ulaştırmak, ilköğretimin niteliğini artırmak ve ilköğretim okullarına ilgiyi çoğaltarak buraları toplum için birer öğrenme kaynağı hâline getirmektir. Temel Eğitim Programı'nın hedeflerine ulaşabilmesi için plânlama çalışmaları sürdürülürken; 4306 Sayılı Yasa kapsamında elde edilen ve genel bütçeden sağlanan gelirler ile bağış ve katkılar hesaplanmış, ancak hedeflere başarıyla ulaşmak için mevcut kaynaklar yeterli bulunmamıştır. Temel Eğitim Programı'nın hedeflerine başarıyla ulaşabilmesi için gerekli maliyet çalışmaları sonucunda, ihtiyaç duyulan kaynak 11.3 milyar dolar olarak belirlenmiştir. Ancak, Temel Eğitim Programı'na kaynak sağlayacak olan 4306 sayılı yasadan doğan gelirler ile bağış ve katkıların toplamı yeterli olmadığından, Dünya Bankası ile dış kredi konusunda görüşmelere başlanmıştır. Sürdürülen görüşmeler başarı ile sonuçlanmış ve 25 Haziran 1998 tarihinde Dünya Bankası ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri arasında Temel Eğitim Programı İkraz Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmayla, ilk aşamada Temel Eğitim Programı'na 300 milyon dolar kredi sağlanmıştır. Bu miktarın Temel Eğitim Programı hedeflerine ulaşmak için başarıyla kullanılması durumunda da, ikinci bir 300 milyon dolar kredi verileceği taahhüt edilmiştir. I. Faz olarak adlandırılan 300 milyon dolarlık kredinin kullanıldığı ilk aşama çalışmaları büyük ölçüde tamamlanmış ve 2000 yılı Kasım ayı sonunda da II. Faz için taahhüt edilen ikinci 300 milyon dolarlık kredi konusundaki görüşmelere başlanmıştır.

İlköğretimin kapsamının ve niteliğinin artırılmasını ve ilköğretim okullarının toplum için bir öğrenme merkezi olması hedeflerini destekleyen geniş bir faaliyet yelpazesine sahip olan Temel Eğitim Programı'nın ana hedeflerinden bir tanesi de öğretmen ve öğrencilerin bilgisayar okur-yazarı olmasını sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmek için 15 bin okula BT sınıflarının kurulması, 18 bin bilgi teknolojisi koordinatörünün eğitimi, 200 bin eğitim personelinin bilgisayar okur - yazarlığı ve bilgisayar destekli eğitim konusunda hizmet içi eğitimi alması hedeflenmiştir. Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda, Temel Eğitim Programı'nın I. Faz çalışmaları kapsamında 81 il ve her ilçede en az 2 ilköğretim okulunda bilgi teknolojisi sınıfı kurulması hedeflenmiş, belirlenen okullar öğrenci

sayılarına göre tiplere ayrılmıştır. Okulların öğrenci sayılarının dikkate alınmasıyla yapılan tip belirlemeden sonra da, 2000 yılında 2802 okulun bilgi teknolojisi sınıfının kurulumu bitirilmiştir. Tablo 1'de okul tipleri, öğrenci sayısı, bilgisayar sayısı ve bilgi teknolojisi sınıfları yer almıştır.

Tablo 1. Okul Tipleri, Öğrenci Sayıları Ve Bu Sayıya Bağlı Bilgi Teknolojisi Sınıflarının Sayısı

Okul Tipleri	Öğrenci Sayısı	Bilgisayar Sayısı	BTS sayısı
A tipi	400'den az	10+1	1
B tipi	401-800	15+1	1
C tipi	801-1200	20+1	1
D tipi	1201-1600	30+2	2
E tipi	1601-2000	40+2	2
F tipi	2001-2500	45+3	3
G tipi	2500'den fazla	60+3	3

Öğretmenlerin, bilgi teknolojisi sınıflarında bulunan tepegöz ve saydamı derslerinde etkin bir şekilde kullanmaları için, tepegözün özelliklerini tanıtan, kullanımla ilgili temel kuralları öğreten ve saydam hazırlama tekniklerini anlatan "Öğretmenler İçin Tepegöz Kullanım Kılavuzu" hazırlanmıştır. Bu kitaplar, bilgi teknolojisi sınıfı bulunan ilköğretim okullarındaki tüm öğretmenlere ulaştırılmıştır.

Bilgi Teknolojisi Sınıfları

Temel eğitimin niteliğinin artırılması için yürütülmekte olan faaliyetlerden birisi de bilgi teknolojilerinin eğitim programına dahil edilmesidir. Temel Eğitim Programı'na bilgi teknolojilerinin entegre edilmesiyle aşağıdaki amaçlar hedeflenmektedir (<http://projeler.meb.gov.tr>):

- Bilgi teknolojileri araçlarını kullanarak toplum, okul, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki işbirliğini geliştirmek,
- Öğrenme ortamlarını; eğitsel yazılımlar, elektronik referanslar, uygulama yazılımları ve eğitsel oyunlarla desteklemek; böylece eğitimin niteliğini artırmak,

sadegül akbaba altun

- Bilgi teknolojisi araçlarını; temel eğitimin 1. sınıfından başlayarak 8. sınıfına kadar öğrenme ortamlarına entegre etmek,
- Her öğrenciye, eğitim hayatı boyunca, her türlü gelişmiş bilgi teknolojisi araçlarına (bilgi kaynaklarına) ulaşma olanağı sağlamak,
- Bütün öğrencilere doğru zamanda ve yerde, doğru bilgi teknolojisi araçlarını kullanma yeteneğini kazandırmak,
- Bilgi teknolojisi araçları ile bilgiye ulaşma, problem çözme, bilginin işlenmesi ve sunulması becerilerini bütün öğrencilere kazandırmak ve onlara bilgi teknolojisi araçlarını günlük hayatta nasıl kullanabileceklerini öğretmek,
- Öğrencileri pasif öğrenme ortamlarından kurtararak, kendi kendilerine, aktif bir şekilde öğrenme yeteneği kazanmalarını sağlamak,
- Öğrencilerin öğrenme süreçlerinde; internet, çizim programları, kelime işlemcileri, elektronik tablola ve sunum yazılımları gibi araçları yardımcı araçlar olarak; kullanmalarını sağlamak,
- Öğretmenlerin; ders plânlarını hazırlama, derslerini uygulama, ölçme - değerlendirme araçlarını geliştirme, not verme, eğitsel materyallerini hazırlamalarında ve kendilerini geliştirme çalışmalarında bilgisayarlar kullanmalarını sağlamak,
- Bilgi teknolojileri araçlarının okul yönetimlerinde kullanılmasını gerçekleştirerek; veri tabanları, kelime işlemci, sunum yazılımları vb. yoluyla idarî işlerin kolaylaştırılmasını ve daha etkin hale getirilmesini sağlamak,
- İl ve ilçe millî eğitim müdürlüklerinin işlevlerinin, bilgi teknolojileri araçları desteğiyle yürütülmesi için bir "Yönetim Bilgi Sistemi" kurmak.

Okul Yöneticilerinin Teknolojik Liderlikleri

Okul müdürlerinin teknolojinin eğitime entegre edilmesi yönünde teknolojik liderlik rollerinin önemi farklı çalışmalarda vurgulanmıştır (Rockman ve Sloan, 1993; Casey 1995; Garcia, Johnson, Dallman, 1997; Barron ve Orwing, 1997; MacNeil ve Delafield, 1998; Leigh,

2000; Bailey, 2000; Turan, 2002). MacNeil ve Delafield (1998) endüstri çağından bilgi çağına geçişin ancak okul müdürlerinin aktif liderliğiyle gerçekleşeceğini vurgulamaktadırlar. Bunun yanısıra MacNeil ve Delafield (1998), okul müdürlerinin ve okuldaki diğer yöneticilerin bilgisayarların yenileşmeye yönelik kullanımında aktif destek sağlamayı kabul etmeleri gerektiğini de belirtmektedirler.

Rockman ve Sloan (1993), 'Teknoloji Liderlik Programı'na katılan okul müdürlerinin; kişisel gelişim, mesleki üretkenlik ve bakış açısı kazanmalarının yanı sıra, rollerinin de değişip genişlediğini, kendilerini rol modeli olarak gördüklerini vurgulayarak okul müdürlerinin okullarındaki teknoloji ve diğer yenileşmelerde liderlik rolünü üstlenmelerini savunmaktadır. Benzer olarak, Garcia, Johnson ve Dallman (1997) öğretimsel lider olarak okul müdürlerinin geleneksel eğitimden teknoloji donanımlı bilgisayarlı destekli eğitime geçişte kritik role sahip olduklarını vurgulamaktadır. Dolayısıyla okul müdürlerinin yazılım, donanım, uzaktan eğitim araç-gereçleri konularında bilgili olmak için her fırsatı değerlendirmeleri gerektiğini vurgulamaktadırlar. Garcia, Johnson ve Dallman (1997) teknolojinin okullara etkili olarak entegre edilmesinde okul müdürlerinin vizyonlarının önemli olduklarını söylerken, okul müdürlerinin beklentilerinin, motivasyonlarının, ödül ve desteklerinin önemini de başarının öğeleri olarak belirtmektedirler.

Casey (1995) teknolojinin etkin kullanımının, donanım ve yazılıma yatırım yapılmasının yanı sıra, etkili liderlik gerektirdiğini de vurgulamaktadır. Okul müdürünün rolü bilgisayarlardan eğitim amaçlı nasıl yararlanılacağını bilebilmesidir. Casey (1995) okul müdürlerinin, en azından bilgisayarların ve diğer teknolojilerin eğitime sunduklarından haberdar olurlarsa, onların kullanımını destekleyebileceklerini, öğretmenlere liderlikte model olabileceklerini veya isteyen öğretmenlerle liderliği paylaşabileceklerini belirtmektedir. Bir diğer çalışmada, Schoeny, Heaton ve Washington (1999), okul müdürlerinin teknoloji kullanımına yönelik aldıkları kursların çoğunluğunun beceriye yönelik olmasına rağmen, pratikte okul yöneticilerine çok fazla katkı yapamadıkları sonucuna varmışlardır.

Schoeny, Heaton, ve Washington (1999), literatürü taradıktan ve teknoloji standartlarını gözden geçirdikten sonra, okul müdürlerinin teknoloji ihtiyaçlarını üç kategori altında toplamışlardır:

1. Teknoloji yönetimi konularını anlamak;

- Eğitime destek için uygun finansal desteği sağlamak
- Yazılım ve donanımın geliştirilmesini sağlamak
- Teknolojiyi planlamak
- Teknoloji eğitimi ve desteği için bütçe yapmak
- Öğrenciler ve öğretmenler için teknoloji standartlarını belirlemek veya bunların farkında olmak
- Teknolojinin planlanması, geliştirilmesi ve uygulanması ile ilgili toplantılara katılmak
- Kişisel ve personel geliştirme programları geliştirmek
- Teknoloji kullanımıyla ilgili etik ve yasal konuları kavramak

2. Teknolojinin eğitimsel değişim üzerine etkisi;

- Değişim için destekleyici bir çevre yaratmak
- Öğrencilerin kendi kendilerine öğrenebilmeleri konusunda nasıl daha etkin olabilecekleri yönünde onları cesaretlendirme yollarını öğrenmek
- Öğretmenlerin, öğrenmeyi daha fazla destekleyici öğretim teknikleri kullanmalarına yönelik çalışmalarını desteklemek
- Teknolojinin programa entegre edilmesinde okulun misyonunun ve vizyonunun uzun süre planlamasını yapmak

3. Teknolojinin yönetsel kullanımı;

- Öğrencilerle, öğretmenlerle ve ailelerle iletişim kurma yollarını öğrenmek
- Sağlıklı karar vermek için verileri organize ve analiz etmek
- Öğretmenleri teknolojiyi yönetsel amaçlı kullanılması için cesaretlendirmek
- Kişisel mesleki gelişim için İnternet kaynaklarını kullanılabilir hale getirmek
- Öğretim teknolojisi ve ilgili alanlarda güncel literatürü takip etmek

Merkezi A.B.D'de bulunan Uluslararası Eğitim Teknolojisi Topluluğu okul müdürleri ile ilgili olarak teknoloji standartlarını şöyle sınıflamıştır (<http://www.iste.org>):

1. *Liderlik ve vizyon*: Eğitim liderleri teknolojinin kapsamlı olarak eğitime entegre edilmesi için ortak paylaşılan bir vizyon oluşturmalı ve bu vizyonun gerçekleştirilebilmesi için gerekli ortamı ve kültürü oluşturmalıdır.
2. *Öğrenme ve öğretme*: Eğitim liderleri, uygun teknolojilerin entegre edilerek öğrenme ve öğretmeyi maksimum düzeye getirecek program deseni, öğretimsel stratejiler ve öğrenme çevresi sağlamalıdır.
3. *Üretkenlik ve mesleki gelişim*: Eğitim liderleri diğerlerinde olduğu gibi, kendi mesleklerinde de günlük işlerinde başarılı olmak için teknolojiyi uygulamalıdır.
4. *Destek, yönetim ve işlemler*: Eğitim liderleri öğrenme ve yönetim amacıyla üretkenlik sistemlerini desteklemek üzere teknolojinin entegrasyonunu garanti etmelidir.
5. *Değerlendirme*: Eğitim liderleri etkili ve kapsamlı değerlendirme için teknolojiyi kullanmalı, planlamalı ve uygulamalıdır.
6. *Sosyal, yasal ve etiksel ilkeler*: Eğitim liderleri bu konulara ilişkin karar vermelerde sorumlu bir model oluşturmak istiyorlarsa, konunun siyasal, sosyal ve etik yönünü bilmelidirler..

Bailey (2000), çok az okul müdürünün teknolojik liderlikle ilgili bilgilerinin olduğunu açıklamıştır. Bailey (2000)'e göre, 21. yüzyıldaki okul müdürlerinin teknoloji liderlik rolleri; "...değişim, öğrenme/öğretim, personel geliştirme, liderlik, planlama, güvenlik, altyapı, etik, program ve teknoloji desteğini" kapsamalıdır. Telem (1995, 2001) de bilgi teknolojilerinin, okul müdürlerinin rolünü etkilediğini belirtmiştir.

Leigh (2000), vizyoner liderlerin öğrenmenin ve öğretimin bilgisayarlarla geliştirilebileceği kanısına sahip olmaları gerektiğini ve bunun sonucunda da öğrencilerin geleceğinin engellenmeyeceğini belirtmektedir. Leigh (2000) ayrıca bilgi çağında, öğretimin ve öğrenmenin en iyi şekilde gerçekleşmesi için kaynak desteği (donanım,

yazılım, geniş çaplı bir ağ alanının, internette program alanlarının) ve sistem desteğine (hükümetin beklentileri, liderlik desteği, profesyonel gelişim, program ağı) ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Turan (2002), okul yöneticilerinin bilgisayar ile ilgili teknolojilerin okula entegre edilmesinde sorumluluğu üzerinde taşıyan kişiler arasında olduğunu vurgulayarak, okul müdürlerinin yetiştirilirken veya hizmet içi eğitimlerle, teknolojiyi etkin kullanacak yeterliliğe getirilmeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

Yukarıdaki araştırma sonuçlarına ve kuramsal tartışmalara bakıldığında, okul müdürlerinin teknolojinin okulla ve eğitimle bütünleştirilmesinde anahtar rol oynadığı ve okul düzeyinde teknolojik liderlik rollerinin olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu çalışmada da, teknolojik liderlik rolüne sahip olması gereken okul müdürlerinin BT sınıflarının kurulumundaki rollerinin belirlenmesi, BT sınıflarına ilişkin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri ile BT sınıflarının etkinliğine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Problem Durumu

Dünya Bankası ikraz anlaşması ile 300 milyon dolara mal olan I. Faz Bilgi Teknolojisi sınıfları uygulamasında, istenilen noktaya gelmesinde karşılaşılan problemlerin ve çözüm önerilerinin tespit edilmesi önem taşımaktadır. Kurulumuna 1999-2000 öğretim yılında başlanan, teslimat ve eğitimlerinin bittiği Haziran 2000 yılından bu yana kullanılan bu sınıflar ile ilgili olarak Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı tarafından "Temel Eğitim Programını Değerlendirme Toplantısı" adı ile 12-13 Nisan 2000 tarihinde bir toplantı yapılmıştır. Bundan sonraki 3 yıl içerisinde herhangi bir değerlendirme veya izleme çalışması yapılmamış, sadece toplantı tutanağında başarılı olunduğu duyularının olduğu vurgulanmıştır. Oysaki, I Faz çalışmalarında yaşanan sorunların, başarının ve başarısızlığın bilimsel çalışmalarla tespit edilmesi gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, araştırmanın yapıldığı ilde I. Faz Bilgi Teknoloji sınıfı kurulan ilköğretim okullarının, okul müdürlerinin, bilgisayar destekli eğitime geçişte, teknoloji ile entegre konusundaki görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla, BT sınıflarının kurulumunda okul müdürlerinin rollerini belirlemek, BT sınıflarının amaçları

doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını araştırmak, kullanılan bilgi teknolojisi sınıflarındaki problemleri ve çözüm önerilerini belirlemektir. Ayrıca, bilgi teknolojisi sınıflarının etkili kullanılıp kullanılmadığını tespit ederek, nasıl daha etkili kullanılabilirlerine yönelik okul müdürlerinin görüşlerini almaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Alanı

Araştırma Batı Karadeniz bölgesinde bulunan illerden birisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma okullarında Bilgi Teknolojisi Sınıfı olan 18 ilköğretim okulu dahil edilmesine rağmen, görüşme ancak 17 okulda gerçekleştirilebilmiştir. 18 okuldan 3 tanesi şehir merkezinde, 15 tanesi de ile bağlı 8 ilçede bulunmaktaydı. İlçelerin ile olan uzaklığı 37 km ile 88 km arasındadır. Araştırmaya katılan okullardan sadece iki okulda 2 tane BT sınıfı vardı. Diğer okullarda sayıları 10 ile 15 arasında değişen bilgisayarlar ile bunların bağlı olduğu ana bilgisayarların olduğu 1 adet BT sınıfı bulunmaktadır. Okullardan biri normal eğitim yapan bir okul, biri Yatılı İlköğretim Bölge Okulu (YİBO), diğerleri de (15) taşınmalı eğitim yapan okullardır. BT sınıfları, Milli Eğitim Bakanlığı ve Meteksan firması arasında yapılan anlaşma ile 1998'de donatılmaya başlanmış ve 2000 yılında donatım işi tamamlanmıştır. Anlaşma gereği bütün okulların teknik donanımı bilgisayar sayısı hariç her yerde aynıdır. Bilgi teknolojisi sınıfında olan araç-gereçler; TV, video, ana bilgisayar ve ona bağlı bilgisayarlar, yazıcı, tarayıcı, tepegöz, her ders için hazırlanmış slaytlar, CD'ler, video kasetleri ve klimadır.

Katılımcılar

Araştırmaya okullarında BT sınıfı olan 17 okul müdürü katılmıştır. Okul müdürlerinin profilleri Tablo 2'de verilmiştir.

Okul müdürlerinin tamamının erkek ve özgeçmişlerine bakıldığında da genellikle sınıf öğretmeni (14) oldukları görülmektedir. Bunun yanı sıra, diğer okul müdürlerinin branşları da Din ve Ahlak Bilgisi (1), Sosyal Bilgiler (1) ve İngilizce (1) dir. Okul müdürlerinin mesleki

Tablo 2. Okul Müdürlerinin Profilleri

Okullar	Okulun Tipi	Okul Müdürünün Branşı	Okul Müdürünün Meslekteki Kıdemi	Okul Müdürünün Yöneticilikteki Kıdemi	Bilgisayar Kullanma Yılı ve Düzeyi
Okul I	A	Sınıf Öğretmeni	33 yıl	6	4 yıl/ Başlangıç
Okul II	A	Sınıf Öğretmeni FORMATÖR	23 YIL	8	4 yıl/ileri
Okul III	A	Sınıf Öğretmeni FORMATÖR	17	5	5 yıl/ileri
Okul IV	A	Sosyal Bilgiler	23	2,5	2 yıl/Başlangıç
Okul V	A	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	24	6	2 yıl / Başlangıç
Okul VI	A	Sınıf Öğretmeni	17	6	2 yıl/Başlangıç
Okul VII	A	Sınıf Öğretmeni	28	7	6 yıl/Orta-ileri arası
Okul VIII	A	Sınıf Öğretmeni	33	25	5 yıl/Başlangıç-orta arası
Okul IX	A	Sınıf Öğretmeni	35	12	5 yıl / Başlangıç
Okul X	B	Sınıf Öğretmeni	33	7	1 yıl/Orta
Okul XI	A	Sınıf Öğretmeni	13	2	3 yıl / ileri
Okul XII	A	Sınıf Öğretmeni	20	8	2yıl/Başlangıç-orta arası
Okul XIII	A	Sınıf öğretmeni	24	3	2 yıl/Başlangıç-orta arası
Okul XIV	C	Sınıf Öğretmeni	29	20	9 yıl/Başlangıç-Orta
Okul XV	A	İngilizce	29	15	2 yıl/Başlangıç
Okul XVI	A	Sınıf Öğretmeni	27	13	2 yıl/Başlangıç-orta
Okul XVII	A	Sınıf Öğretmeni	26	19	9 yıl/Orta

kıdemleri 13 ile 35 yıl, yöneticilik kıdemleri de 2 yıl ile 33 yıl arasında değişmektedir. Okul müdürlerinin bilgisayar kullanma yılları 2 ile 9 yıl

kıdemleri 13 ile 35 yıl, yöneticilik kıdemleri de 2 yıl ile 33 yıl arasında değişmektedir. Okul müdürlerinin bilgisayarı kullanma yılları 2 ile 9 yıl arasında değişirken, bilgisayarı kullanma düzeylerinin de genellikle başlangıç ve orta düzeyde olduğu görülmektedir. Sadece iki okul müdürü bilgisayarı ileri düzeyde kullandığını belirtmiştir. Araştırmaya 13 erkek 2 bayan formatör öğretmen ile il koordinatörünün yanı sıra, Meteksan firmasının yetkilisi de anahtar görüşmeci olarak katılmıştır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasına 10 Mart 2003 tarihinde başlanmış 30 Mayıs 2003 tarihinde bitirilmiştir. Veriler yarı-yapılandırılmış görüşme ve dokümanlardan elde edilmiştir. Araştırmaya başlamadan önce gerekli izinler alınmış ve okul müdürlerinden randevu alınarak görüşmeler yapılmıştır. YİBO ve merkezdeki okullar haricinde, görüşmeler ses kasetlerine kaydedilmiştir. Görüşmelerde katılımcılara şu sorular sorulmuştur:

1. Bilgi teknolojisi sınıflarının oluşturulmasında ne tür rol aldınız?
2. Bilgi teknoloji sınıflarında hangi araçlar var?
3. BT sınıflarına sahip olan okul müdürlerinin sahip olması gereken özellikler nelerdir?
4. BT sınıflarına yönelik olarak okul müdürleri nasıl eğitilmelidir?
5. Bilgi teknolojisi sınıflarının etkililiğini nasıl değerlendirirsiniz?
6. BT sınıflarına ilişkin olarak yaşadığınız sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz nelerdir?

Okul müdürlerinin haricinde BT sınıfı ile ilgili olarak, okul müdürlerine en yakın olduğu düşünülen formatör öğretmenler de anahtar görüşmeci olarak seçilmiştir. Okul müdürlerine sorulan sorular farklı şekilde formatör öğretmenlere de sorulmuştur. Formatör öğretmenlerin yanısıra il koordinatörü ve meteksan firması bölge temsilcisi ile de görüşülerek veriler teyit edilmiştir.

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşmelerin yanı sıra, dokümanlardan da yararlanılmıştır. Yararlanılan dokümanların listesi:

1. Temel Eğitim Projesi
2. Temel Eğitim Projesi I. Faz Ekipman Teslim Alma ve Uygulama El Kitabı
3. <http://projeler.meb.gov.tr> adresindeki web dokümanları
4. Genelgeler

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilen verilerin çoğunluğu ses kasetlerine kaydedilmiş, diğerleri not olarak yazılmıştır. Teypteki veriler deşifre edilerek düz metin haline dönüştürülmüştür. Daha sonra bu düz metin halindeki bilgiler Miles ve Huberman'ın (1994) da önerdiği matris üzerine yerleştirilmiştir. Matrisin sol tarafındaki kolona okullar üst sağ tarafa da sorular yazılmıştır. Metin halindeki veriler bu matrise yerleştirilmiştir. Veriler matrise yerleştirilirken, ilgili olmayan ifadeler ayrıştırılmış ve öz bilgiler matrise yerleştirilmiştir. Veriler matrise yerleştirildikten sonra, matris üzerindeki veriler içeriklerine göre tekrar kodlanarak örüntü kodlamasına gidilmiştir. Burada fikirlerin kaç defa tekrar edildiğine bakıldığı gibi, tekrar edilmeyen fikirler de o okula özgü olduğu için bulgu olarak kabul edilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın geçerliği için üçgenleme (çeşitleme) yöntemi kullanılmıştır. Görüşme ve doküman yoluyla toplanan veriler kıyaslanmıştır. Görüşmelere gidildikçe kısa süreli gözlemler de yapılmıştır. Bunun yanısıra farklı kaynaklardan (anahtar görüşmeciler) bilgi toplanarak, verilerin doğruluğu kontrol edilmiştir. Güvenirlik için, veriler üç hafta arayla analiz edilmiştir. İki analiz süreci sonunda farklılık kontrol edilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Bilgi Teknolojisi Sınıflarının Oluşturulmasında Okul Müdürlerinin Rollerini

BT Sınıfları Türk eğitim sisteminin merkezi olması nedeniyle, MEB ile Dünya Bankası arasında yapılan Temel Eğitimi Geliştirme projesinin bir sonucu olarak kurulmuştur. Dünya Bankasından kredi alındıktan sonra, okullar belirlenmiş ve BT sınıflarını kuracak firmayla anlaşma yapılarak, okullara BT sınıfları kurulmuştur. Bu nedenle BT sınıflarının oluşturulmasında okul müdürleri bir rollerinin (12/17) olmadığını belirtmişlerdir. Formatörlük kursuna katılan bir okul müdürü “İyi ki bize bir şey sormamışlar, o zaman hiçbir şey bilmiyorduk. Söylediğimiz şey sağlıklı olmazdı” şeklinde durumu özetlemiştir. Bunun dışında üç okul müdürü, resmi yazışmalarla BT sınıfı talep ettiklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak; BT sınıflarının kurulmasında bir ihtiyaç olarak doğması ve klasik eğitim anlayışından bilgisayar destekli eğitim anlayışına geçişte okul müdürlerinin bir rolü olmamıştır. Ancak, Bakanlığın okullara gönderdiği “Temel Eğitim Projesi I. Faz Ekipman Teslim Alma ve Uygulama El Kitabında (2000)” okul müdürlerinin rolleri olduğu vurgulanmıştır. Okul müdür veya müdür başyardımcısı başkanlığınca komisyon kurularak program kapsamında gönderilen bilgisayar donanım ve teçhizatını teslim almak ve bu teçhizatı monte edilinceye kadar çok iyi korumak. Eksik ekipman varsa bunu bir tutanakla il milli eğitim müdürlüğüne bildirmek. Montaj işlemi yapılan ekipmanı demirbaş kayıtlarına eklemek ve bir üst yazı ile kurula bildirmek. Teslim alınan ve demirbaş kayıtlarına geçirilen ekipmanların en kısa sürede eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanımını sağlamak. BT sınıfları ile ilgili yazışmaların ayrı olarak dosyalanması, ortaya çıkan arızaların Temel Eğitim Programı Kordinasyon Kuruluna bildirilmesi gerekmektedir.

Yine Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü Bilgi Teknolojilerinin kullanımına ilişkin 2001 yılında gönderdiği 53 nolu genelgede okul müdürlerinin görevlerini şöyle açıklamıştır:

- Bünyesinde Bilgi Teknolojisi Sınıfları bulunan okul müdürleri, bu sınıflar ile eğitim teknolojisi araçlarının amacına uygun, etkin, verimli, yaygın ve yoğun bir şekilde kullanılabilmesini; bilgi teknolojisi araçlarının sürekli işletimde kalmasını ve konuyla ilgili öğretmen eğitimlerinin okul bazında

planlanmasını sağlamak üzere gerekli her türlü tedbiri alacaklardır.

- Bilgisayarlardan amaç dışı yararlanılması önlenecektir
- Arıza durumunda garanti anlaşması yapılan firma aranacak ve yetkili dışında kimse müdahale etmeyecektir
- Okullarında bulunan materyallerden çevrede bulunan diğer okulların da yaralanmaları sağlanacaktır.
- Okullarında kullanılan yazılımların, CD'lerin ve kitapların orijinal olmasını kontrol ederek copyright'e riayet edilecektir.
- Okullarını internete bağlayarak çevrenin imkanlarını kullanarak internete bağlı olma durumlarını sürdüreceklerdir.
- Okulu çevrenin kültürü ve öğretim merkezi haline getireceklerdir.

Bakanlığın okul müdürlerinin beklentilerinin ötesinde okul müdürlerince belirtilen ancak kendi içinde örüntü oluşturmayan okul müdürlerinin BT sınıflarına ilişkin rolleri şunlardır:

1. Projenin sağlıklı yürümesi konusunda yardımcı olmak
2. İlave arızalarda malzeme teminine yardımcı olmak
3. Formatör öğretmenlerinin gelişmelerine yardımcı olmak
4. Okulun Web sayfasının açılmasında, okuldaki personelin e-mail almaları ve kullanmaları konularında yardımcı olmak

Bilgi Teknolojileri Sınıflarında Hangi Araçlar Var?

Bu araştırmada okul müdürlerine bilgisayar teknolojisi sınıfında neler olduğu sorulmuştur. Araştırmaya katılan 2 okul müdürü BT sınıflarında neler olduğunu tam olarak söylerken diğerleri genellikle BT sınıfında kaç bilgisayar olduğunu söylemiş detayı belirtememişlerdir

BT Sınıfı Olan Okullarda Çalışan Okul Müdürlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Okul müdürlerinin sahip olması gereken özellikler konusunda örüntü oluşturan konular okul müdürlerinin bilgisayardan anlaması ve kullanması (7/17), kendini yenilemesi ve çağın gereklerine ayak uydurması (5/17), o işle ilgili olarak görevlileri motive etmesi ve destek olması (3/17), okul müdürlerinin hizmet içi eğitimden geçirilmesi (3/17) ve BT sınıfları bulunan araç-gereçleri kullanması (3/17) gerekir. Bunun dışında örüntü oluşturmayan ancak müdürlerce vurgulanan özellikler belirlenmiştir. Bu özellikler:

- BT Sınıflarını sürekli geliştirme eğiliminde olmalı,
- Çevreden destek almalı,
- Kendine güvenmeli,
- Girişimci olmalı ve olayları takip etmeli,
- Kendini teşvik etmeli,
- Bilgisayar destekli eğitimin faydasını bilmeli,
- BT sınıflarının sevk ve idaresini bilmelidir.

BT Sınıflarına İlişkin Okul Müdürleri Nasıl Eğitilmelidir?

Okul müdürlerinin eğitimi konusunda, okul müdürlerinin çoğunluğu (12/17) kendilerinin BT sınıfı ile ilgili hizmet içi eğitimden (HİE) geçirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Okul müdürleri bunu belirtirken bu HİE özellikle yetişkinlerin ihtiyaçları dikkate alınarak yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. HİE yanısıra, konferans ve seminerler verilmeli (4/17) ve kendini yetiştirmelidir (2/17) görüşü üzerinde durulmuştur. BT sınıfına ilişkin neler öğretilmesi gerektiğine ilişkin olarak belirtilen konu içerikleri şunlardır:

- Verilecek olan eğitim BT sınıflarının kullanımına yönelik olmalı (3/17)
- Yeni eğitim teknolojilerinin yöneticilere tanıtılması (2/17)
- İnternet kullanımı (2/17)
- Bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilgi
- MEB yeni uygulamalarına ilişkin bilgi

sadegül akbaba altun

- Bilgisayar kullanımı
- BT sınıflarının sevk ve idaresine yönelik bilgi
- Bilgisayarın yönetim ve öğrenci işlerinde kullanımına yönelik bilgi
- Bilgisayar programlarının tanıtımı
- Teknik arızaların giderilmesine yönelik kurslar
- Bilgisayarın bölümlerinin tanıtılması
- İnsan psikolojisi

BT Sınıflarının Etkililiği

BT sınıfının etkililiği konusunda iki okul müdürü hariç diğerleri BT sınıfların etkili olarak kullanıldığını düşünmektedir. Bu değerlendirmeler yapılırken genellikle nicel veriler verilerek örneklendirilmiştir.

“ Etkili, haftada 20 saat orada ders yapılıyor”

“ 4. sınıftan 8. sınıfa kadar, bütün sınıflar orada bilgisayar dersleri yapıyor”

BT sınıfının etkili olduğunu nitel ifadelerle belirten okul müdürleri de şunları söylemişlerdi.

“Görsel olduğu için daha etkili”

“Çocukların hepsi hevesli, boş zamanlarında BT sınıflarının önünde kuyruk oluyorlar”

“Öğlen ve diğer boş saatlerde öğrenciler ve öğretmenler tarafından kullanılıyor”

“Cumartesi Pazar günleri de öğretmenler tarafından kullanılıyor”

BT sınıfının etkili kullanımını etkileyen faktörler de okul müdürlerince belirtilmiştir. Bu faktörler şunlardır:

- İlçelerde internet bağlantısı yavaş, bu da bilgisayarları yavaşlatıyor

sadegül akbaba altun

- Ekonomik sebeplerden dolayı eğitim programları alınamıyor
- Datashow ve yansıtıcı yok
- Formatör ve bilgisayar öğretmeni yok
- BT sınıfları bilgisayar öğretimi dersi için kullanıldığından, branş öğretmenlerince kullanılamıyor.

Okul müdürlerince BT sınıflarının etkili kullanılabilmesi için getirilen öneriler:

- Bilgisayar sayısının artırılması (6/17),
- Daha fazla Bilgi teknoloji sınıfının açılması (3/17),
- BT Sınıfların branş derslerinde de yeterli olarak kullanılmasının sağlanması (2/17),
- Okullara eğitim programları bakanlıkca temin edilmelidir (2/17),
- Datashow ve yansıtıcı alınmalıdır (2/17),
- Okullara yeterince formatör ve bilgisayar öğretmeni gönderilmelidir (2/17),
- Öğretmen ve öğrenciler bilgisayar teknolojisine hakim olmalıdır
- BT sınıflar internete bağlı olmalıdır

BT Sınıflarına İlişkin Olarak Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Okul müdürleri (6/17), BT sınıflarındaki araç-gereçlerin garanti kapsamında olmaları nedeniyle, önemli bir sorunla karşılaşmadıklarını söylemişlerdir. Ancak bu garanti kapsamı Haziran 2003 yılında sona ereceğinden okul müdürlerinin bütün endişesi bundan sonra ne olacağı ile ilgiliydi. Okul müdürleri MEB'in yeni bir firmayla anlaşarak, BT sınıflarının yeniden garanti kapsamı altına alınmasını istemişlerdir.

İnternet parasının MEB tarafından ödenmemesi (6/17): Türkiyede ilköğretim okullarının genel giderleri, ilköğretimin zorunlu olmasından dolayı, MEB tarafından ödenmektedir. Ancak MEB okulların internete bağlanmasını istemekle birlikte, okulun internet faturasını

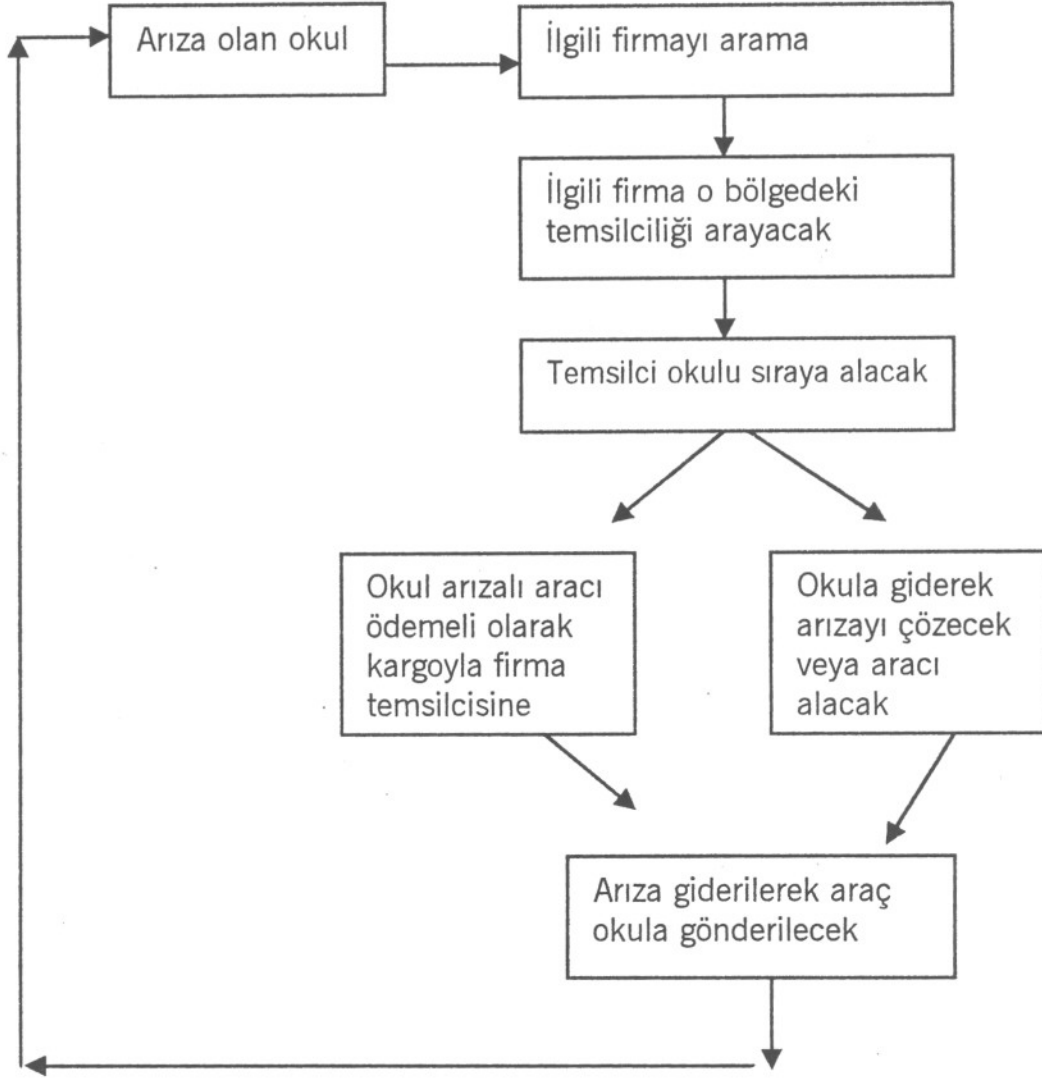
ödememekte, okulun kendi imkanlarıyla, para toplayarak bu parayı ödemesini istemektedir. Ancak okulların, buldukları çevre itibarıyla, bu parayı karşılamaları zor olmakta ve bu yüzden telefonları kapatılmaktadır. Okul müdürleri bütün okulların internete bağlanmasını ve bunun giderlerinin MEB tarafından karşılanmasını istemektedirler.

Arızaların oluşması (7/17): Arıza olduğunda okulun önce garanti anlaşması yapan firmayı arayarak bildirmesi gerekmektedir. Daha sonra firmanın o bölgedeki temsilciliğini arayarak okulu ve arızayı bildirmesi ve firma yetkilisinin daha sonra o okula giderek arızayı gidermesi gerekmektedir. Okul müdürlerine gönderilen el kitaplarına yazılan arıza giderme şekli, Temel Eğitim Program Koordinasyon Kurulunun kurulmaması sonucunda şu anda aşağıda şemadaki gibidir.

BT sınıflarının çoğunluğu ilçelerde bulunmakta ve ilçelerden araç-gereç ile gelmekte ve burada tamir gördükten sonra okullara geri gönderilmektedir. Dolayısıyla arızanın giderilmesi ve materyalin yeniden okula dönmesi zaman almaktadır. Böylece, sınırlı olan bilgisayar sayısı azalmakta ve öğrencilerin yararlanmaları zorlaşmaktadır. Bu durum da öğrencinin öğrenmesini engellemektedir. Müdürlerce önerilen öneride, İl Milli Eğitimde okuldaki arızalarla ilgilenecek teknik personelin olması ve bu personelin okulları dolaşarak aylık bakımlarını yapmalarıdır.

Bilgisayar sayısının az olması (4/17): Okul müdürleri, sınıfların kalabalık olmaları nedeniyle, okullarındaki bilgisayar sayısının az olduğunu belirtmişlerdir. Her 3-4 öğrenciye halen bir bilgisayar düşmektedir.

Şema 1. Arıza Giderme Süreci

Formatör ve bilgisayar öğretmeninin olmaması (3/17): Okullara görüşmeye gidildiğinde, 18 okuldan sadece bir tanesinde bilgisayar öğretmeni olduğu görülmüştür. Okullarda bilgisayar öğretimi veya BT sınıfından sorumlu formatör öğretmen genellikle ya Bakanlıkça yetiştirilmiş eğitici formatör öğretmen ya da il veya ilçede HİE'le yetiştirilmiş formatör öğretmenlerce yürütülmektedir. Var olan formatör öğretmenler de kısa süre içinde ilçelerden ayrılarak daha büyük illere gitmekte, ya da daha çok para kazanacakları işleri tercih etmektedirler.

Bilgisayarların çalınması (2/17): BT sınıfı olan iki okulun bilgisayarları çalınmıştır. BT sınıfları oluşturulurken sınıflara güvenlik sistemleri kurulmamış ve güvenliğin okul yönetimince sağlanması beklenmiştir. Bu durumu duyan diğer iki okul müdürü de hemen bu sınıflarda güvenlik sistemi oluşturmuştur. Eğer II. Fazda yeniden BT sınıfı oluşturulursa ya da Türkiye geneline yaygınlaştırılırsa, güvenlik sisteminin de dikkate alınması gerekmektedir.

Konuyla ilgili vurgulanan ancak örüntü oluşturmayan diğer sorunlar ise şunlardır:

- Bilgisayarların geç açılması,
- Bilgisayarların tozlanması,
- Para ödenmediği için, okulda saat 3'ten sonra görevli bir kimsenin kalmak istememesi
- BT sınıflarının aylık bakımlarının yapılmaması,
- Datashow ve yansıtıcının olmaması.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Türk Milli Eğitim Sisteminin merkezi olarak yapılanmasından dolayı, değişimler yukarıdan aşağıya doğru gerçekleşmektedir. Bilgi teknolojisi sınıflarının okullara kurulması da, merkezi sistemin getirdiği değişimlerden biridir. Dolayısıyla okul müdürlerinin, BT sınıflarının oluşturulmasında doğrudan rolleri olmamıştır. Okullardan resmi olarak formatör öğretmen ihtiyaçlarını giderecek kişilerin belirlenip gönderilmeleri istenmiştir. Bunun yanısıra, BT sınıflarının kurulacağı mekanların belirlenmesi sürecinde resmi yazışmalar okul müdürlüklerince yapılmıştır. Okul müdürlerinden doğrudan liderlik yapmaları beklenmemekte, sadece verilen komutları yerine getirmeleri istenmektedir. Oysaki, okul müdürlerinin teknoloji ile ilgili yeterliklerinin olması ve liderlik yapmaları, yapılan araştırma ve çalışmalarda vurgulanmaktadır (Rockman ve Sloan, 1993; Casey, 1995; Garcia, Johnson, Dallman, 1997; Barron ve Orwing, 1997; MacNeil ve Delafield, 1998; Todd, 1999; Leigh, 2000; Bailey, 2000; Turan, 2002).

Okul müdürlerinin neler yapacağı yine Milli Eğitim Bakanlığınca belirlenmiştir. Bu süreçte okul müdürlerinin en büyük rolleri gelecek olan malzemelerin teslim alınması için komisyon kurmaları ve arızaları bildirmeleridir. Ancak okul müdürlerinin, bu komisyonun başkanı olmalarına rağmen, BT sınıflarında neler olduğu konusunda pek bilgilerinin olmadığı gözlenmiştir. BT sınıflarında bilgisayarlar, tepegöz ve slaytlar bulunurken, televizyon ve videonun genellikle müdürün odasında ya da öğretmenler odasında olduğu gözlenmiştir. Bu bağlamda bilgisayar dışındaki araç-gereçlerin etkili kullanıldığı söylenemez. Bunlardan da eğitim amaçlı yararlanılmalıdır. Okul müdürlerinin BT sınıflarının kurulmasında ve daha sonraki süreçteki rolleri BT sınıflarının donanımının bitiminden sonra belli olmuştur. Malzemeleri teslim alma kitapçığı ve BT sınıfı ile ilgili genelge 2000 tarihinden sonra okullara gönderilmiştir. Bu dönemde zaten okullar BT sınıfları ile donatılmıştır. Burada MEB'in, bu süreçte gerekli rehberliği yapmadığı ve olayları arkadan takip ederek yönlendirmeye çalıştığı görülmektedir.

Okul müdürlerince BT sınıfı olan okulların müdürlerinin sahip olması gereken özellikler; okul müdürlerinin bilgisayarlarla ilgili teknik becerilerinin olması ve bilgisayarları kullanmaları, kendilerini yenilemeleri ve çağın gereklerine ayak uydurmaları, personeli motive etmeleri ve BT sınıflarında bulunan araç, gereçleri kullanmalarıdır. Bunun yanısıra, örüntü oluşturmayan, ancak okul müdürlerince vurgulanan başka özellikler de belirtilmiştir. Bu özellikler; BT sınıfını sürekli geliştirme eğiliminde olması, kendine güvenmesi, girişimci olması, kendini güdülemesi, bilgisayar destekli eğitimin yararlarını bilmesi, bilgi teknolojisi sınıfının sevk ve idaresini bilmesidir.

Turan'ın (2002) daha önce vurguladığı gibi, bu çalışmada da okul müdürlerinin çoğunluğu BT sınıflarına ilişkin olarak kendilerinin HİE'den geçirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. HİE'in yanı sıra; konferans ve seminerlerin verilmesi ve kendilerini yetiştirmeleri de belirtilmiştir. Okul müdürlerinin bu HİE veya seminerlerde verilmesini istedikleri konulara bakıldığında, her okulda ihtiyaç duyulan konuların farklı olduğu görülmektedir. Bu nedenle konular kendi içinde bir örüntü oluşturmamaktadır. Okul müdürlerinin belirttikleri konular: BT sınıfının kullanımı, yeni teknolojilerin okul müdürlerine tanıtımı, internet kullanımı, bilgisayar destekli eğitime ilişkin bilgi, MEB'in yeni uygulamalarına ilişkin bilgi, bilgisayar kullanımı, BT sınıflarının sevk ve idaresine ilişkin bilgi, teknik arızaların giderilmesine yönelik bilgi,

bilgisayar bölümlerinin tanıtımı ve insan psikolojisine yönelik bilgidir. Okul müdürleri, yukarıdaki konulara yönelik olarak, kendilerini yeterli hissetmemekte ve yetiştirilmeleri gereğine inanmaktadırlar. Onlara yönelik olarak hazırlanacak olan HİE'de yukarıdaki konuların dikkate alınması gerekmektedir. Bu konuların dışında HİE hazırlanırken yetişkin eğitimi ilkeleri göz önünde bulundurulmalı, zaman ve mekan buna göre ayarlanmalıdır (Mezirow, 1991; 1997). Okul müdürlerinin BT sınıfları hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları, BT sınıflarının daha etkili kullanılmasını sağlamada önemli bir etkidir.

Araştırmaya katılan iki okul müdürü dışında, diğer okul müdürleri BT sınıflarının etkili kullanıldığını belirtmişlerdir. Barron ve Orwing (1997) çoklu ortamların eğitimde kullanılmasının etkililiğinin, çoktan seçmeli ve standard testlerle ölçülmesinin, çok fazla birbirini etkileyen değişkenler olmasından dolayı faydalı olmadığını vurgulamaktadırlar. Bu bağlamda nitel verilerle etkililiğin belirlenmesi ve örüntülerin ortaya çıkarılması önemlidir. Bilgi teknolojisi sınıflarının etkili kullanılmasını etkileyen faktörler; İnternet bağlantılarının yavaş olmalarından dolayı bilgisayarların çalışmalarını yavaşlatmaları; ekonomik sebeplerden dolayı okulların eğitim programlarını alamamaları; BT sınıflarında datashow ve yansıtıcının olmaması; BT sınıflarının branş öğretmenlerince etkili şekilde kullanılmamasıdır. Araştırmaya dahil edilen okulların çoğunluğu taşınabilir sistemle eğitim yapmakta ve öğrencilerin çoğunluğu uzak köylerden bu okullara gelmektedir. Dolayısıyla evde bilgisayar kullanma imkanı olmayan birçok öğrenci için, BT sınıfları ve internet bağlantıları, onlar için dünyaya açılan yeni bir penceredir. Bu bağlamda BT sınıflarının etkili kullanılması önemlidir. Ancak, taşınabilir sistem bu öğrencilerin saat 15:30 dan sonra BT sınıflarından yararlanmalarına engel teşkil etmektedir. Sadece YİBO öğrencileri BT sınıflarından aralıksız faydalanma şansına sahiptirler. BT sınıfından etkili olarak okul çevresinin faydalanması gerektiği, yine genelde belirtilmesine rağmen, henüz BT sınıfları etkili olarak çevre tarafından kullanılmamaktadır. Bunun en büyük nedeni, okul müdürlerinin bunu nasıl organize edeceklerini bilmemeleridir. Bunun için de, MEB'dan yeni bir açıklama istemektedirler.

Okul müdürlerinin BT sınıflarına ilişkin yaşadıkları sorunlar ise şöyle sıralanabilir: Bakanlığın okulların internete bağlanmalarını istemeleri ancak internet parasının Bakanlıkça ödenmemesinin okul müdürlerini zor durumda bırakması; bilgisayarların arızalanması; öğrenci sayısının

fazla olmasından dolayı bilgisayarlarının yetersiz olması; yeterince formatör ve bilgisayar öğretmeninin olmaması ve bilgisayarların çalınmasıdır. Okul müdürlerinin bu sorunlara yönelik olarak getirdikleri çözüm önerileri de; bütün okulların İnternet bağlantılarının Bakanlıkça sağlanması ve giderlerinin yine Bakanlıkça karşılanması; arızaların giderilmesi konusunda yeni bir firmayla garanti anlaşması yapılması veya İl Milli Eğitim Müdürlüklerinde arızaları giderecek bir birimin oluşturulması ve bu birimce ayda bir defa BT sınıflarının labaratuvarlarının bakımının yapılması; öğrenci başına düşen bilgisayar sayısının artırılması; okullara bilgisayar ve formatör öğretmenlerinin atanması ve bilgisayarların çalınmaması için BT sınıflarına güvenlik sisteminin kurulmasıdır.

BT sınıflarının yurt geneline yaygınlaştırılırken, yukarıdaki sorunların ve çözüm önerilerinin dikkate alınması gelecekte yaşanacak sorunları azaltabilir ve BT sınıflarının daha etkili kullanılmasını sağlayabilir.

Sonuç olarak, sanal eğitim ve sanal sınıfların 1980'lerde (Hiltz and Turoff, 1993) üniversitelerden başlayarak orta öğretime ve ilköğretime doğru yaygınlaşması, ilköğretim okullarının temel eğitim veren kurumlar olarak ne derecede sanal eğitimin içinde olması ve üst kurumlara ne düzeyde ve hangi becerileri kazandırması gerekir? BT sınıflarının işlevleri bu becerileri verecek düzeyde midir? sorularına cevap aranmalıdır.

KAYNAKLAR

- Bailey, G. D. (2000). Technology Leadership: Ten Essential Buttons for Understanding Technology İntegration in The 21st Century. [Online] Available:<http://www2.educ.ksu.edu/Faculty/BaileyG/html/currentbuttonart.html> 1996-2000 Technology Leadership Center. (Sayfa ziyaret tarihi: 20/11/2000)
- Barron, A.E., & Orwing, G.W. (1997). *New Technologies for Education: A Beginner's Guide*. Engelwood, Colorado: Libraries Unlimited.
- Casey, P.J. (1995). Presenting Teachers with a Model for Technological İnnovation. *Technology and Teacher Education Annual*. p.855-858.
- Educational Technology Standards and Performance Indicators for Administrators.

- [Online] Available: http://cnets.iste.org/administrators/a_stands.html (Sayfa ziyaret tarihi: 20/12/2003)
- Garcia, A., Johnson, A., & Dallman, J. (1997). The Role Of The Principal in Technology Integration [Online]: http://www.coe.uh.edu/insite/elec_pub/HTML1997/td_garc.htm (Sayfa ziyaret tarihi:20/11/2000)
- Hiltz, S.R., & Turoff, M. Video Plus Virtual Classroom for Distance Education: Experience with Graduate Courses. *Invited Paper for Conference on Distance Education in DOD, 1993, National Defence University*. Online. <http://eies.njit.edu/~turoff/Papers/dised2.htm> (Sayfa ziyaret tarihi:6/6/1997).
- International Society for Technology in Education (ISTE). (2000). National Education Technology Standards for Principal: Connecting Curriculum and Technology. *Eugene, OR: ISTE*. Online at: <http://www.iste.org/> (Sayfa ziyaret tarihi: 9/10/2003).
- Leigh, G. (2000). Key Markers in Victoria's Information Technology Journey into The Knowledge Age. *Australian Educational Computing*, 15(1), pp.7-12.
- MacNeil, A., & Delafield, D.P. (1998). *Principal Leadership for Successful School Technology Implementations*. (Eds.). S.McNeil, S.D. Price, S. Boger-Mehall,
- B. Robin, J. Willis. *SITE 98. AACE 9th International Conference* Vol. I. pp. 296-300.
- Mezirow, J. (1991). *Transformative Dimensions of Adult Learning*. *Jossey-Bass*. San Fransisco.
- Mezirow, J. (1997, Summer). Transformative learning: Theory to Practice. *New Directions For Adult And Continuing Education*, 74, 5-12.
- MEB Projeler Kordinasyon Merkezi Başkanlığı. [Online] Available:<http://projeler.meb.gov.tr/Projelerimiz/dbpro/tep/bt.htm> (Sayfa ziyaret tarihi:09/09/2003)
- MEB, Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, 27/06/2001Tarihli ve 53 nolu Genelge.
- MEB Projeler Kordinasyon Merkezi Başkanlığı (2001). *Göresel-İşitsel Ekipman Teslim Alma ve Uygulama El Kitabı III*. Ankara:MEB

- MEB Temel Eğitim Programı Koordinasyon Kurulu (2000). *Temel Eğitim Projesi I. Faz. Ekipman Teslim Alma ve Uygulama El Kitabı*. Ankara:MEB
- Miles, M, B., ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- Rockman, S., & Sloan, K.R. (1993). *A Program That Works: Indiana's Principals' Technology Leadership Training Program*. Indiana State Department of Education (ERIC ED 368 350).
- Turan, S. (2002). Teknolojinin Okul Yönetiminde Etkin Kullanımında Eğitim Yöneticisinin Rolü. *Eğitim Yönetimi*, 30, 271-281.

İletişim:

Dr. Sadegül Ababa ALTUN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Gölköy - Bolu
Tel: 0374 2534511-2846
e-posta: akbabasi@ibu.edu.tr.